

Hövuðsábyrgdina fyri hesum stóra verki hevur Niels Petersen havt, men øll hava tey á Skúlabókagrunninum verið um fyrsta heimsatlasid á Føroyskum. Her eru tey fyrstu einstøkini komin í húsið, og spent pakka tey út: Frá vinstri Niels Petersen, Björg Matras Jensen, Tollakur Djurhuus og Helena Dam á Neystabø. Mynd: Kalmar

Heimsatlas fyrstu ferð á føroyskum

Umheimurin út frá okkum sjálvum

Atlasið er fyrst og fremst ætlað til skúlabrúks, men er samstundis hent amboð í hvørjum heimi. Føroya Skúlabókagrunnur gevur út

Í teimum vanligu heimsatlasum, vit kenna til, eru Føroyar vanligar at finna uppi í einum horni av Danmarkar-kortinum. Aðrastaði síggjast okkara oyggjar neyvnan.

Men í nýggja heimsatlasinum, tí fyrsta nakrantíð á føroyskum, eru Føroyar miðdepulín. Í hesum atlasinum síggja vit eisini, har tað ber til, hvar Føroyar eru í mun til onnur lond.

Tað er Føroya Skúlabókagrunnur, sum gevur út. Arbeitt hevur, sum vera man, verið við tí í longri tíð, men mikudagin seinrapartin kundu tey á Skúlabókagrunninum pakka tey fyrstu einstøkini út. Í bókabúðirnar kemur atlasid í dag.

Atlas til øll

Tað er ikki bert prísurin einans 120 krónur - sum ger, at fyrsta heimsatlasid á føroyskum, kann gerast hvøns mans ogn. Tað er sera væl lagt til rættis, og er okkum so viðkomandi sum tað kann vera.

Føroyar fyrst

Fyrstu síðurnar í atlasinum snúva seg um Føroyar. Fyrst allar oyggjarnar á einari síðu, og síðani oyggj fyrir oyggj og hvør sínari við eini rúgvu av staðarnøvnunum, kommunum o. s. fr.

Síðani fara vit út á grunnar og havleiðir okkara, og síðani til okkara næstu grannar. Frá okkara næstu grannum fara vit

longur út í Europa og harnæst út í allan heim. Vit enda í rúmdini, - í sólarskipan okkara. Aftast eru navnaskráir. Ein fyrir Føroyar og ein fyrir allan heim, og síðani eitt yvirlit yvir øll heimsins fløgg.

Føroysk nøvn

Í hövuðsheitum eru landanøvn lagad til okkara stavseting og framburð, men bert heilt fá býarnøvn hava fingið føroyskt snið. Orð sum hav, oyggj, fjøll, vík, nes, fjórður og fløggi eru føroyskað, og onnur nøvn eru týdd, soleiðis sum síður hevur verið.

Harumframt er so nógv hent úti í heimi seinastu tíðina, men tær broytingarnar eru eisini

komnar við. Eisini Føroyakortið er dagført við seinastu broytingunum. Viðmerkjast kann, at eisini Gamla Rætt er komin við.

Kortini

Um tey ymisku kortini í atlasinum verður annars sagt:

Føroyar:

Tær fyrstu síðurnar í atlasinum eru kort av Føroyum, heilar 16 í tali. At nógv verður gjørt burtur úr Føroyum, er sjálvandi. Tað eru vit ikki von við. Fremst stendur eitt yvirlitsskort, sum er nýteknad. Hövuðskortið av Føroyum er tað frá kort- og Matrikelstyrelsen í lutfallinum 1:100.000, ið hevur verið at fingið sum veggjarkort. Í atlasinum eru dagføringar, har ið tað tekniskt hevur borið til. Hvørt megin-øki, ella størri oyggj, hevur fingið sína opnu. Byrjað verður við Suðuroy til tess at fáa teknýsingarnar í fyrsta kortið, og síðan verður farið norðureftir.

Á Føroyakortinum ber til at finna allar vegir, berghol, bílaferjur, bygðagøtur, tyrilupallar, kirkjur, kommunumark og mangt annað. Av dagføringunum kunnu til dømis nevast Kollafjarðartunnlin og Sumbiartunnlin, tey nýggju havnaløgin á Drelnesi, á Gomlurætt, í Vestmanna, í Havn og á Sundi, eisini brimgarðar sum til dømis í Vági. Brennistøðirnar á Sandvíkajalla og í Leirvík eru komnar við. Kort eru av grunninum á landleið-

Heimsatlasid og bókarøðin »Heimurin«

Heimsatlasid verður nú grundbókin í landalæru á øllum stigum, og ætlanin er at geva út eina 10 evnisheftu og bókur, sum saman við heimsatlasinum skulu nøkta stóran part av tørvinum.

Tvey heftu koma út saman við heimsatlasinum. Tey eru »Heimurin 1, vit kunna okkum um heim«, sum Petur Ove Petersen hevur skrivað, og »Heimurin 2, vit kunna okkum meira um heim«, sum Jón Kragesten og Gundur Mortensen hava skrivað.

»Heimurin 1« er ætlaður sum stuðul í undirvisningini í landalæru tey fyrstu árin, næmingarnir fara rættiliga at brúka kort og atlas. Evni eru t.d. ættirnar, veður og vindur, globus, longdar-

og breiddarstig, at finna á einum korti, mál, læra at leita í navnaskránni í heimsatlasinum, hvussu hæddin verður vist á kortum og dømi um, hvussu kort verða teknad.

»Heimurin 2« er framhald av »Heimurin 1« og viðger evni streym og streymkort, vind og vindmegi, ættirnar, tíðarøki, tíðarmun, lond í Europa o.a.

Harumframt eru nógv ar uppgávur til heimsatlasid í báðum heftunum.

Bæði heftini eru sum sagt ætlað miðdeild fólkskúlan og kosta á víkavist 30 og 40 kr. Hannis Egholm hevur tekið, sett hevur P/F Sisero, og prentað hevur a-øprent.

mi og síðan av havleiðunum kring Føroyar við fiskimarki. Kortið av havleiðunum er tað sama, sum landsstýrið saman við Føroya Skúlabókagrunni skipaði fyrir og gav út sum serprent í fjør.

Á síðu 16 er jarðfrøðikort, sum visir basaltfláir, kolalindir, gosmyrju, óreglulig innskot, syllar og gongir. Kortið á síðu 17 visir botnin og botnlegugryti í Norðurhøvum.

Kortið av havleiðunum kring Føroyar við fiskimarkinum, ið visir miðlinjuna til okkara næstu grannar, kann saman við kortinum av havbotninum í Norðurhøvum fáa onkran at hugsa um ta í løtuni nógv umrøddu oljvinnuna og teir møguleikar, ið har eru.

Norðurlond

Byrjað verður við yvirlitsskorti av Norðurlondum á opni 18-19. Farið verður vestur um hav til Íslands og Grønlands. Ísland fær eina opnu og Grønland eina síðu.

Síðan kemur kort av Heilandi, Orknøygjum, Hebridunum og norðasta parti av Skotlandi. Tó at hesi ikki politiskt og mentanarliga verða roknað upp í Norðurlond, so eru hetlandingar og skotar okkara næstu grannar í umhvørvinum, sum vit hesi seinastu árin, og kanska uppfur meira komandi árin, fara at fáa økt samskipti við.

Heildarkort er av Noregi (við Svalbarði), Svøríki, Danmark,

Finnlandi og Baltalondum, og Danmark er eisini fyrir seg á fylgjandi opnu. Uppi í horninum á Danmarkarkortinum er kort yvir londini í Norðurhøvum, ella londini í Danmarkar ríki. Danmarkarkortið og Íslandskortið eru í somu stædd, sum hesi lond sjálf nýta í atlasum, sum líkjast okkara. Á Danmarkarkortinum eru t.d. allar høvuðsvegir víð.

Heimspartarnir

Hvør heimspartur fær heila opnu til umhvørviskort, ið vísa tað ymiska lendið og vøkstur í litum. Harumframt eru seks evnis-kort, ið víð myndum eisini vísa lendi og vøkstur, t.d. dyrkilendi, frostmyrar, skógir, graslendi, turrlendi og oyðimerkur.

Á fylgjandi opnu eru kort av heimspartinum, ið sýna hædd og dýpi, avfall og havstreymar, hitaag og ættir, gróðurbelti og búseting. Harafurat vinnukort, sum visir framleiðslu av olju, káli og øðrum málum, og hvat ið dyrkað verður í heimspartinum, og iðnaðarøki.

Meira verður gjørt burtur úr Evropa enn hinum heimspartunum. Serkort eru av Bretlandi, Rínlundum, Mið- og Eystur-evropa, Fraklandi og Spania, og Italia og Balkanlondum.

Aftast í hesum parti eru kort av kollunum báðum, Arktis og Antarktis.